

Paul-ηum Tuyuutai Ephesus-miunun

¹ Uvaņa Paul, uqqiraqtigigaaņa Jesus Christ-ηum pisulhagun Agaayyutim. Tuyugigitka ukua tuyuutit iñuiñun Agaayyutim Ephesus-mi tuniqsi-maruanun Christ Jesus-kun. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iħuaqqutillaņniaglisi suli tutqiksillusi.

Quviasaagúsiat Christ-miñ

³ Quyalakput Agaayyun Aapaņa Atannapta Jesus Christ-ηum, qaitchirigikkaqput Christ-kun iluqaitñik ikayuutinik pakmakņaqtauruanik.

⁴ Agaayyutim piksraqtaagigaatigut Christ-kun sivuani imma iñiqsigaluaqani nunamik. Piqpaksriħigmigun piksraqtaagigaatigut ipqitqupluta patchisaillutalu sivuģagmiñi.

⁵ Agaayyutim sivunniutimagaa tiguagukhuta iņmiñun tumigilugu Jesus Christ, sivunniutimaplugu pisulħmigun. ⁶ Nangaglakput Agaayyun atakkii iħuaqqutriñiqsuq uvaptiknik piqpagipluta Iğñigmigun piqpagikkaģmigun.

⁷ Christ-ηum tasuģniģaatigut Agaayyutmun maqipkaqamiuņ auni tuqqutipluta, suli Agaayyutim natqigutigaatigut killuqsautiptiknik uuktuģnaģumiñaitchuakun iħuaqqutriħigmigun.

⁸ Taatnaqami atqunallapiaq iħuaqqutriñiqsuq uvaptiknik. ⁹ Agaayyutim isrumatupiagataqtuam suli kaņiqsimaplugich supayaat sagviģaa nalunaqtuaq sivunniuģutigikkani uvaptiknun.

Ilaan sivunniugutigikkaŋa sivuani, Christ-ŋum tanigaa pakmapak. ¹⁰ Agaayyutim sivunniutimagaa, piviksraq nalautitpan, iŋiqtapayaat qilaŋmiŋu nunamiŋu atautchimuquplugich Christ-mi Atanguruami supayaami. ¹¹ Christ-kun piksraqtaanurugut paitchaktuksraupluta akiqsruutigikkaŋanik. Atakkii Agaayyun savaaqaqaqtuq supayaamik maligutlugu sivunniutigikkaŋmigun. ¹² Sivulligigaatigut iŋuich niŋiugaqaqtuat Christ-mik. Piksraqtaanurugut nangaitqupluta Agaayyutim kamanalhanik iŋuuniaalaptigun. ¹³ Ilipsipsuuq taatnatun piruksraurusri, atakkii tusraagiksi ilumutuuruuq tusraayugaagiksuaq anniqsugiapsigun. Ukpigianikapsiun uqaliq Christ-kun Agaayyutim nalupqinaigaa Ipqitchuakun Irrusriagun akiqsruutigikkaŋmigun iŋugiliutitilaaqsi, iŋuktun nalunaitchiqmatun suuraŋmiŋik ilisimanaqsipkaqlugich pigitilaanitŋik. ¹⁴ Taamna Irrusiŋiksuaq nalupqinaigutauruq Agaayyutmun qaitchigisilaanik akiqsruutigikkaŋmiŋik uvaptiknun suli piqagnaiaqtilaaptiknik taimanigu supayaanik akiqsruutigikkaŋiŋik. Taatnaŋuta nangaglakuput kamaanaqtuq Agaayyun.

Paul-ŋum Agaayulha

¹⁵ Tusraagiga ukpiqsriŋiqsi Atanguruamik Jesus-mik piqpaksriŋiqsilu iluqaitŋik iŋuiŋik Agaayyutim. ¹⁶ Taatnaqluŋa nutqautingitchiga quyyatiqaliŋa ilipsitŋik, itqagiplusri ataramik agaayukama. ¹⁷ Iniqsruqtuŋa Agaayyutaanun Atannapta Jesus Christ-ŋum, kamaanaqtuamun Aapamun. Uvvatuq ilaan isrumattuqtillisi

ilisimatlasriꞑugu suli kanjqsitlasriꞑugu pisulha.
¹⁸ Injqsruqmiuŋa ilaanun aŋmaquplugich isumma-
 tisri qiniquplugu qaumanga, suli kanjqsipkaqplusri
 niŋiukkamik ilaan qaisaŋanik uvaptiknun
 tuꞑlutmigun suli iꞑitchuꞑipkaqplusri inuŋaiꞑhanik
 kamanautim Agaayyutim iŋuiŋ paitchak-
 taagikkaŋatnik. ¹⁹ Injqsruqmiuŋa Agaayyutmun
 iꞑitchuꞑipkaqplusri uuktuꞑnaꞑumiŋaitchuamik
 saŋŋanik ikayuqupluta ukpiqsriruŋuruagut.
²⁰ Taavrumuuna kamanallapiaqtuakun saŋŋiagun
 Agaayyutim aŋipkaꞑniꞑaa Christ tuꞑuꞑiꞑmiŋ,
 aquvitiꞑluguasriiŋ ilaan taliqpiŋmiŋun qilaŋmi.
²¹ Agaayyutim Christ inillakkaa qaukꞑiuplugu
 taapkunuŋa aŋalatchisiqapayaaqtuanun
 saŋŋiqaqtuanunlu suli atanipayaanunlu.
 Kiŋaunniŋ saŋŋiqaꞑlukkumiŋaitchuq Christ-miŋ
 marrumani nunami naagaqaa taivruman
 tikitchuksrami. ²² Agaayyutim Christ
 aŋalatchipkaꞑaa supayaaniglu iŋupayaaniglu na-
 nipayaaq. Suli Agaayyutim Christ qaukꞑiꞑuqtitkaa
 ukpiqtuŋuruapayaanun, niaquq aŋalatchikmatun
 timimik. ²³ Takku ukpiqsriruapayaa Christ-ŋum
 timigigai. Tamatkua naamapkaꞑaat Christ-ŋum
 timaa atakkii Christ-ŋum naamapkaꞑai supayaa
 nanipayaaq.

2

Tuꞑuꞑiꞑmiŋ Iŋuukꞑimun

¹ Iluqasri tuꞑuŋaruatun iŋuktun itkaluaqtusri
 atakkii tupiksritꞑaitꞑusri Agaayyutmik
 killuqsaqhusriꞑu. Taatnamik Agaayyutim
 iŋuutqiksitkaasri ilaan Irrutchikun imma.

2 Taimani ilipsi tupiksrigaluaqtuani pigi-
 itchuamik aŋalatçhrrutumik silami, maliklugu
 iñuuniağusria nunam. Taatnasriq irrusriq
 pakma savaktuqsuli tamatkunani iñuñni
 tupiksriñğitchuani Agaayyutmik. ³ Taatnatun
 iluqata iñuuniağaluaqtuani kimmutiğruaŋagun
 timipta, quyaliplugich pisukkanji timiptalu
 isrumaptalu. Atlatitun iñuktitun tupiksriñğitchuat
 Agaayyutmik uvagut piyaqquğniağaluaqtuani
 qinnautaagun Agaayyutim. ⁴ Aglaan
 Agaayyutim ilunŋuktanja kamaŋaqtuq suli
 piqpagillapiağniğaatigut. ⁵ Tuqunagaluaqtitluta
 killuğmi iñuutqiksitkaatigut piqataupluta
 Christ-mi. Iħuaqquataagun anniqsukkaurusri.
⁶ Añitqiksitkaatigut tuqunaruaniñ piqataupluta
 Christ-mi suli aquppiqatautlasripluta irviani
 Christ Jesus-ŋum qilaŋmi. ⁷ Taivrumanı
 tikitchuksrami Agaayyutim qiniqtitchukkaa
 uuktuğnağumiñaitchuaq iħuaqqutriħi uvaptiknun
 aasriiñ iħisimanaqsisukkaa qanutun piqpak-
 srillapiaqtilaani uvaptiknik Jesus Christ-kun.
⁸ Iħuaqquataagun anniqsukkaurusri tumigiplugu
 ukpiqsriħiq. Anniqsutlaitchusri ilipsitñik.
 Aatchuusriağigiksi Agaayyutmiñ. ⁹ Kiñauñniñ an-
 nautriħiñauñiğumi iñmiñik savaallautaqağimigun
 taamna iñuk uqavigaagutiqağayaqtuq. Aglaan
 annautraunğitchusri savaallautaqağapsigun.
¹⁰ Agaayyutim nutaaguqtitkaatigut Christ Jesus-
 kun nakuurualiqitqupluta. Agaayyutim
 sivunnigñiğaa iñilğaanımma iñuuruksraupluta
 taatna.

Atausriñnuqatigiħiq Christ-mi

11 Itqagisiun inilgaan aniliqsi Jew-ḡungitlusri. Jew-ḡuruat nalunaitmiutchiḡniqsuat timimiknik qaalhiñakun taiyuutiqaḡniqsut ilipsitñik nalunaitmiutailaanik. 12 Itqaumalugu taimani atausiḡḡuqatigiḡaitkiksi Christ. Avakḡaqtaurusri nunaqataungitlusri Israel-aagmiunun, piqatautlasrimaiñḡapsi Agaayyutim sivunniugutigikkaḡanik iñḡmiñun suli iñuuniaḡḡapsi niḡiugaitlusri suli naluplugu Agaayyun nunami. 13 Aa, ilaatni uḡasrikkaluaqtuasii. Aglaan pakma Christ Jesus-kun qallipkakkaurusri Agaayyutmun, tumigiplugu Christ-ḡum aunḡa maqipkakkauruaq tuqutipmatigut. 14 Pakma iluqata qiñuiññaqagtugut Christ-kun. Jew-ḡuruatlu Jew-ḡungitchuatlu atingitmata uumikkutiplitiḡ Christ-ḡum atausriḡḡutlasipkaḡai, siqumitkaa avgutauruam katchiḡa tuqukami sannigutami. 15 Suutaungiqsitkaa Jew-ḡuruat maligutaksraḡa tillisituummaan. Atausriḡḡuqtikik Jew-ḡuruuaq Jew-ḡungitchuaḡlu malḡuugaluaḡhakniñ. Taavrumuuna qiñuiññaqatlasripkairuq. 16 Tuquḡigmigun sannigutami Christ-ḡum uumikkutigiḡḡhak tuqutkaa ilauraagiiksitlugik iluqaaknik Agaayyutmun. 17 Christ agḡiqsuq quliaqtuaḡiaqhuni qiñuiññaamik ilipsitñun Jew-ḡungitchuanun uḡasrikkaluaqtuanun Jew-ḡuruanunlu qanittuanun Agaayyutmi. 18 Tarra tumigiplugu Christ iluqamnuk tikitlasrigikpuk Aapauruaq atautchikun Ipqitchuakun Irrutchikun. 19 Taatnaqhusri avakḡaqtuaḡḡiqsusri iglaaḡuplusriḡu, aglaan nunaqatigiliutigaasri Agaayyutim iñuiñi suli Agaayyutim tupiqatig-

iliutigaasri. ²⁰ Nappakkausri liilaa turvinatnun uqqiraqtit sivuniksriqiritlu. Jesus Christ piitchuillapiagaqtuq uyagagigaa taavruma turvim. ²¹ Taavrumuuna makitatauruakun iluqani tupiq ipiqqisauruq payanaitluni, aasriin agaayyuvikpaguqsaiñaqtuq iniqtaupluni piqutigiplugu Atanguruq. ²² Ilaagun illataupmiusri tuppiamun Agaayyutim irvigikkanjanun ilaan Ipqitchuakun Irrusriagun.

3

Paul-ηum Savautigai Jew-ηungitchuat

¹ Uvaja, Paul, tigutaanuruna pisigiplugu Christ Jesus, quliaqtuaqtunakii tusraayugaagiksuamik Christ-kun ilipsitnun Jew-ηungitchuanun. ² Tusraaniganiguknaagiksi Agaayyutmun tilisitilaaga quliaqtuaqulunja ilipsitnun Jew-ηungitchuanun Agaayyutim ihuaqqutrisaanik. ³ Aglallaksimagaluqtuna sivuani Jew-ηungitchuasi inugiliutillapsitnik Agaayyutmun Christ-kun. Agaayyutim sagvigñigaa taamna nalunaqtuaq uvamnun. ⁴ Aasrii agliqigupsigin aglaatka puttusriñaagiksi qanutun kanjisisiaqqtilaaga nalunaqtuanik Christ-kun. ⁵ Taimaknaja kiñuviagiich sivuptikni ilisimangetchut taavrumija nalunaqtuamik sivunniugutmik, pakmaasriin Agaayyutim sagvigaa ipqitchuanun uqqiraqtainun sivuniksriqiraunijnunlu Ipqitchuakun Irrusriagun. ⁶ Uvvaasriin nalunaqtuaq una, Jew-ηungitchuattuq akuqtuitlasriplugich paitchaktaaksrautmik Agaayyutim akiqsruutigikkanik

iñunmiñun, piqatchiutitlasriplugich timaanun Christ-ñum, piqatautlasriplugillu akiqsruutaani Christ Jesus-ñum. Jew-ñungitchuat pigiliutigaat iluqaan tamanna ukpigiliutikamitruñ tusraayugaagiksuaq Christ-kun ittuaq. ⁷ Agaayyutim savaktiksraqtaagigaaña uqautritqupluña marrumiña tusaayugaallautamik ihuaqqtikamiña uvamnun annautipluña sanñimigun. ⁸ Kamanaiññiqsrauruña iluqaitñiñ iñuiñiñ Agaayyutim. Aglaansuli qaitkaa ihuaqqutriññi uvamnun quliaqtuagitquplugich inunaiapiaqhutiñ ikayuusriak-srurrutai Christ-ñum Jew-ñungitchuanun, ⁹ suli iñupayaat kanjqsitquplugich nalunaqtuanik sivunniugutmiñik. Agaayyutim iñiqsiruam supayaanik Christ Jesus-kun iriqsimaagnigaa sivunniugutni aullagnilgatahaniñaglaan nunam uvujanunaglaan. ¹⁰ Pakma tumigiplugich ukpiqtuanuruat Agaayyutim sagvigukkaa sivunniugutni tamatkunuña añalatchisiquaqtuanun sanñiqaqhutiñlu qilañmiittuanun. Taavrumuuna kanjqsiniñaqat isrumatulha Agaayyutim atlaupluni iñugiaktuatigun. ¹¹ Taimakñaqaña Agaayyutim sivunniutiginigaa sivunniugutni atuumapkañniañniplugu Christ Jesus-kun Atannaptigun. ¹² Pisigiplugu ukpiqsriñiqput ilaanik utlautitlarugut Agaayyutmun nalupqisruutailluta taluqsrautaiglutalu. ¹³ Nagliksaaqtuña pisigiplugu quliaqtualiga tusaayugaagiksuaamik ilipsitñun. Taatnaqtuña injigipsi qapiqtaqunğıtlusri. Nagliksaağutriñiga ilipsitñik ikayuutigigisigiksi.

Piqpaksriñha Christ-ñum

14 Tamanna pisigiplugu sitquqluḡa
 agaayuraqtuḡa Aapananun [Atannapta
 Jesus Christ-ḡum], 15 Aapauruamun
 ukpiqsriruapayaanik, qilaḡmiitpata naaga
 nunamiitpata. 16 Agaayuraqtuḡa Agaayyutmun
 inuḡaillaḡapiaqhuni kamanautiqaqtuamun
 sayyiquplusri irrutchipsitḡi ilaan Irrutchiḡmigun.
 17 Agaayuraqmikuḡa Christ nayuutitquplugu uum-
 matipsitḡi ukpiqsriḡikun, suli iluḡasri iḡuukisri
 kaḡiḡiquplugich payaḡaigḡugich piḡpaksriḡhani.
 18 Agaayuraqtuḡa taatnatun kaḡiqsitḡasritquplusri
 ukpiqsriruapayaatlu qanutun iraqtuḡtilaanjanik,
 taktilaanjaniglu, ititilaanjaniglu, qutchiksilaanjaniglu
 piḡpaksriḡhan Christ-ḡum. 19 Agaayuraqtuḡa
 iḡitchuḡitlasritquplusri qanuḡ urrautaitḡluni
 piḡpaksriḡhanik Christ-ḡum. Taamna piḡpaksriḡḡiḡ
 kamaḡaqḡaitḡluni iḡitchuḡimmaagḡiksiyumiḡḡaitkikput
 iluḡaan. Iluḡagḡmi iluḡḡnauḡhan Agaayyutim
 immiumaagḡniagḡaa iḡuukisri inuḡsraḡaigḡugu.

20 Agaayyun inuḡaillaḡapiaqhuni saḡḡiqaqtuḡ,
 aasriḡiḡ ilaan savaaqatḡa ataramik qaḡḡiummatiruḡ
 qanusripayaanun apiqsruutigitlakkaptiknun
 naagaunniḡiḡ isrummatigitlakkaptiknun. Taat-
 naqhuni savaaqatlaruḡ supayaanik uvaptikni
 urrautaitḡluni saḡḡimigun. 21 Ukpiqtuaḡuruapayaat
 naḡagḡlitruḡ Agaayyun Christ Jesus-kun qaḡapak
 taimuḡa. Taatnatuḡ.

4

Atausiuliḡ Christ-kun Atautchisun Timitun

¹ Isiqsivini miittunja atakkii pigiplunja Atanguruam. Agaayyutim tuqlugaasri. Taatnamik pitchuk-saagipsi iñuutquplusri maligullugu Agaayyutim iñuutqurrutaanun ilipsitñun, ² atchigusri ataramik piisaangillusri lu, manimmisilusri avatmun suli akuqtuutilusri piqpakcutigiilikun. ³ Pisuqtilaapsiktun atausriñjuumaagitchi Ipqitchuakun Irrutchikun ilaanunkii atausriñjuqtittusri qiñuiññakun. ⁴ Agaayyutim tuqlugaatigut piqatigiiqupluta ukpiqsri ruani, taatnamik timaurugut atautchimik Christ-kun. Pakma atausriq Irrusriq nayuutiruq uvaptikni, iluqata nigiyuganikhuta atautchiiñamik, ⁵ ataniqaqtugut atautchimik, ukpiqsri iqaqtugut atautchimik, paptaaqsii iqaqtugut atautchimik, ⁶ Agaayyutiqaqtugut atautchimik Aapauruamik iñupayaamun, qaukligikkañat supayaat suli savaktuqaq supayaakun suli iñuuruqaq supayaani. ⁷ Atausriullaapluta aatchuusriaqaqtugut aatchuutinik maligutlugu ihuaqqutrisaa Christ-ñum. ⁸ Taatnaqlugu Agaayyutim nipliutigigaa uqaligmiñi,

“Mayuñniqsuq pakmunja

aullatripluni tigutaagikkañiñik uumiksrin,

suli qaitchiruq aatchuutinik iñunñun.” *Psalm*

68:18

⁹ Nipliqami “Mayuñniqsuq,” taamna qanuutauniqpa? Taamna itnautauruq uvva, mayuqsanaiññağmi atqaqqaqtuq atchinñiqsrapiağatananun nunam. ¹⁰ Taamna tarra atqaqtuqaq atausiiñauruq mayuqtuqaq qutchinñiqsramun qilañmun qaaniqlugich, pakmaasiiñ Christ nayuutilasripluni

nanipayaaq. ¹¹ Christ taamna “qaitchiruq aatchuutini*k* iñun*nun*,” ilañich uqqiraqtiksrauplugich, ilañich sivuniksriqiriksrauplugich, ilañich quliaqtuaqtiksrauplugich, ilañich agaayuliqsiksrauplugich ilisautriksrauplugillu. ¹² Christ qaitchiruq aatchuutini*k* itqanaiya*g*iaq*l*ugich Agaayyutim iñuiñ savaaksrañat ikayuiñkun, makitamma*g*i*l*iksrañatnun ukpiqsriuat timigikkaña Christ-ñum, ¹³ atausriññuuma*g*viksraptiknunaglaan ukpiqsriñkun sul*i* ilisimapi*g*atagviksraptiknunaglaan Iññanik Agaayyutim sul*i* iluqnaugviksraptiknunaglaan iñuguguta Christ-ñum iluqnaulhanun. ¹⁴ Tarra inñai*g*ñiaqtugut ililgauratun maliksua*g*uuruatun. Umiatun tinjauruatun qanutnamunliqaa anuqñikun, taatnatun añalatingi*g*ñiaqtugut killukun ilisauttutin*ñ*itñun kinnitññiaqtit iñuich. Pisasruk*g*miktigun killuku*g*aqtitchiñiaqtut ukpiqsriuanik iñugun*g*itchuaniksul*i* Christ-ñum iluqnaulhanun. ¹⁵ Aglaan ataramik ilisautriyumarugut ilumutuuruamik avatmun. Aasriiñ piqpakkutigiigupta avatmun qiñiqtitlugu sura*g*allaptigun, ilisaiñ*g*isirugut Christ-tun ittuatun qauk*l*igikkañatitun ukpiqsriuat. ¹⁶ Iluqaan timi añalatiqqtuq niaqumun, taatnatuntuuq ukpiqsriupayaat añalatiqqtut Christ-mun qaukiuruamun. Timi tigiunmisiaqqtuq napyaa-tigun, ilinjisallaa savaaqqhutin naupk*g*ia*g*lugu timi. Taatnatuntuuq ikayuutiruksraupmiugut avatmun ilisaiñ*g*uguta Christ-tun piqpakkutilikun avatmun.

Iñuuniaqurrutaa Christ-ñum

17 Taatnamik Atanguruam uqautritqugaaña qapınaiqluña tarakñaniñaglaan iñuuniusriqaqungitlusri Jew-ñungitchuatitun. Isrummatinich suuyumiñaitchut. 18 Isrumanich taaqsiplutin aasriñ kanıqsılguitchut. Nalupiallaktut uqayunaitlutinlu. Taatnaqhutin ilaliutiyumiñaitchut iñuuhıgmun Agaayyutim qaisañanun. 19 Suginıqlugu qanuq iñuunialıqtin qaisağıplutin inmiknik pisugruağutaanun timim savaağıplugu qaayugnaqtuapayaaq urrautailaakun.

20 Aglaan ilipsi, ilıñgitchiksi Christ taatna. 21 İlumutun tusraagiksi kanıqsıplugu qanuq Christ-mun iñuuniaqutilaaqsi. 22 İlitkiksi iñuuniaqtuiñagumiñaiñiqsi sivuanisun. Taatnamik piiqsaksragigiksi iñuunialıgruaq piungıqsitchiruaq kinnitñikhuni pisugruağutaagun timim. 23 İlitkiksi nutaağtuksrauiqsi isrummatipsitñi Agaayyutim Irrusriagun, 24 suli atitquıqsi nutauruamik iñunmik atipmatun atnuğaaamık. Agaayyun iñiqsıruq taavrumıña iñunmik ittuamik inmisun ilumutun nalaunñaruakıkunlu ipqıñıkunlu.

25 Taatnaqlugu sagluqsrunaıgumuusi. İlumutuuruami uqaqtuksraurusi avatmun, takku ukpiqsırıruañupluta atausrıurugut timaani Christ-ñum. 26 Qınnañnıgıpsi killuqsautıgıniaqasıun. Sıqıñıq nıpıpkagıniaqnaqu qınnaksımaññaqpıch. 27 Tuunğagmun akiilıpkagıniaqası. 28 İñuk tıglıgaqtuaq tıglıganğıgli, aglaan sakkağli atuğlugıch argañni sagluqsrunaqanı, aatchuutıksranıkkumuıuq inuqsrıuqtuanun. 29 Uqautıgıyumiñaitchiksi

atniummatiksraq aglaan uqautigilugu ikayuutiksraq sivutmuutiksrauluni. Tamatkuali tusraaruat uqautipsitñik ikayuusriaqağumuut. ³⁰ Aliatchaktitağniaqasiuñ Irrusria Agaayyutim. Taavruma Ipqitchuam Irrutchim nalunaitmiutchigaasri Agaayyutmun, tasuiñiaqtuam ilipsitñik taivrumani uvlumi. ³¹ Uumisugruağutiqaqasi suli qinnaktaqasi uumitchaktağusi. Nipaalaruñaqasi uqamaqhuutisuñaqasiñu, suli qanusripayaamik pigiitchualiqisuñaqasi. ³² Aglaan ihuaqquutilusri piq-pakkutilusilu avatmun. Natqigutilusri avatmun, taatnatun Agaayyutim natqigutipmigaasri Christ-kun.

5

Iñuuniağitchi Qaumami

¹ Taatnamik tuvraqsiuñ Agaayyutim surağalha takku piqpagiplusri ililgaagigaasri.

² Piqpakkutiqağitchi atlanun iñuñnun maliguağlugu Christ-ñum tuvraaksriutaa. Piqpagipluta qaiññiqsuq inmiñnik Agaayyutmun tuqupluni killuqsautaigukhuta. Taatna pikami quyaliñigaa Agaayyun taipkumatun ikipkaiplutin tunillaqtuatuatun.

³ Agaayyutim iñugipmasri atlaliqiruk-sraunğitchusri qaayugnaqtualiqilusriñu. Kaviuqtuksraunğitchusri. Nalliatunniñ

nalaunñanğitchuq ipqiqsitolutin iñugiliutipkaqtuani Agaayyutmun. ⁴ Uqautiqaqtuksraunğitchusri kannunaqtuanik suunğılaaniglu asrihiquatiniglu. Tamatkua nalaunñanğitchut ilipsitñi. Aglaan quyarak سراğigiksi Agaayyun. ⁵ Nalupqigingiqsiuñ una, Kiñaliqaa sayuñaqatuaq iniqagumiñaitchuq

an̄aayuqautaakni Christ-ŋum Agaayyutimlu naagaqaa iñuk qaayuğnaqtualiqiruaq naagaunniñ kaviuqtauruaq. (Iñuk kaviuqtauruaq ilumutun agaayyutiŋŋualiqirauruq.)

⁶ Kisumununniiñ iñuŋmun kinnipkaqasri imailaakun uqautiñiñik, atakkii pisigilugich tamatkua Agaayyutim qinnautaa tikitkisiruaq iñuŋmun tupiksriñgitchuanun ilaanik. ⁷ Taatnamik piqasriqsuutinasri ilin̄itñi. ⁸ Ilaatniimma ilipsipsuuq taaqtuamiitkaluaqmiruani, aglaan pakma qaumağtuqsuri Atanguruakun. Taatnamik qaumautuiñağumausi iñuunialipsitñi. ⁹ Pisigiplugu qauma Agaayyutmiñ iñuunialipsitñi nakuurualiqirusri nalaunŋarualiqiplusri lu ilumutuurualiqiplusri lu. ¹⁰ Iitchuğituiñaqsium̄ akuqtuyunaqtuaq Atanguruamun. ¹¹ Piqasriqsuutinasri iñuŋmun pigiitchualiqiruanun taaqtuami, aglaan satqummiqsigik tamatkua qaumamun. ¹² Takku kanŋunaqtuq uqautigisraqtuniunniñ iñuich nalunautchiplutin̄ pigiitchualiqutin̄iñik. ¹³ Aglaan qaumam satqummiqamigich iñuich pigiitchualiqutin̄ich tarra qiñiğnağaqut. Tarra qanusripayaaq qiñiğnaqtuaq qaumamiittuq. ¹⁴ Taatnaqlugu nipliğniqsuq, itna, “Siñiñniaqpat! Itiğnaqsigaatin.

Makittin akunğatniñ tuqunaruaniñ.

Christ-ŋumli qaggutiyumagaatin.”

¹⁵ Qaunatqiağillapiaglugu qanuq iñuuniaqtilaaqsi, ingiğusri iñuktun isrumatuitchuatun aglaan iñuktun isrumaturuatun ililusri. ¹⁶ Savaaqallautaqagnağusri piviqanŋapsi, atakkii iñuurugut uvlugiitchuani ugluvak. ¹⁷ Taatnamik

ingigitchi iñuktun isrumatuitchuatun aglaan kanjicsimmaagiksilugu pisulha Atanguruam.
 18 Imiliqasri taanñaḡmik atakkii qilhuḡniagaasri, aglaan analatittitchi Ipqitchuamun Irrutchimun [atakkii kamaksripkaḡniagaasri Agaayyutmik].
 19 Uqagusri avatmun quyyatinik atuutiniglu Ilitqusrigiksuam aatchuutaiñik, atuḡusri igñallautamik uummatipsitñiñ Ataniḡmun.
 20 Ataramik quyyatigilugich supayaat Agaayyutmun Aapauruamun atqagun Atannapta Jesus Christ-ḡum.

Tuvaaqatigiich

21 Kamakkutilusri avatmun pigilugu taluqsriḡiqsi Christ-mik. 22 Nulianuruasii, kamagisigik uisi kamaksripmatuntuuq Atanguruamik. 23 Uinuruuq qaukḡigigaa nuliam, taatnatuntuuq Christ qaukḡigigaa ukpiqtuanuruat. Ukpiqtuanuruat timigikkañi Christ-ḡum, aasriñ ilinich anniqsuutiqaqtut ilaaniñ. 24 Atrilugu ukpiqtuanuruat kamaksripmatun Christ-mik taatnatuntuuq nulianuruat kamaksriḡich uimiknik sulipayaagmikni.

25-26 Uinuruasrii, piqpaksrisitchi nuli-apsitñik, Christ-tuntuuq piqpaksriruatun ukpiqtuanuruanik tuqqutrikami ilinitchiñ ipqicsityaguklugich Agaayyutmun uqaḡhigun, suli salummaqamiqich igḡuutiksraqtuḡrikaagun imiḡmik. 27 Christ-ḡum inmiñuktitchukkai ukpiqtuanuruat kamaqaqsilugich piññaqnaqsilugillu, taqsraqtailugich imulunaurailugillu suli salummaglugillu qanusripayaamiñ pigiilisauruamiñ. Ukpiqsriruat ipqitchuksraurut patchisaillutin.

28 Uinuruat piqpagiraksragigaich nuliatin timimiktun ililugich. Takku anun piqpaksriruaq nuliagmiñik piqpaksriruq inmiñik. 29 Piitchuq anutmik uumiksriruamik timimiñik. Aglaan nigipchagagigaa qaunagiplugulu, taatnatuntuuq Christ-um qaunagipmigai ukpiqtuanuruat. 30 Takku uvagullaa ilaviñigigaatigut ilaan timaan. 31 Agaayyutim makpigaanani aglausimaruq, itna, “Taamna pisigilugu, anutim unitkisigaa aapanilu aakanilu piqasiutiluni nuliagmiñun, tarra iluqatikaasrii atautchisun timinigutik.” 32 Taamna uqalha Agaayyutim sagvigñigaa kamanaghuni nalunaqtuanuruuq, aglaan kaniqsigiga taavruma uqalhum uqagitilaana Christ-mik ukpiqtuanuruaniglu. 33 Aglaan uqagipmigaasri, anutillaam piqpagiraksragigaa nuliani piqpagipmatun inmiñik, suli nulianuruam kamagilugu uifi.

6

Iyaalugruillu Anayuqaallu

1 Ililgaanuruasii, tupigisigik anayuqaasi Atanikun. Taamna nalaunjaruq. 2 “Kamagilugik aapanlu aakanlu”—taamna sivulliuapluni tillisauruq akiqsruutilik, itna— 3 “Pillautauñ itchumuug ilipnun suli utuqqalilgatagutin inuuyumuutin nunami.” *Exodus 20:12*

4 Aapauruasii, uumisuktualiqsitnagich qitungasi, aglaan inukkuksaqsigin natqiksruutilugich suli isilgiqsuglugich Agaayyutikun.

Savaktauruatlu Savaktiqaqtuatlu

⁵ Savaktaurusii, tupiktausritchi tamatkununa qaukligikkapsitñun nunami taluqsriñikun kamaksriñikunlu, savautillautapiaglugich qanutitanaiñusri savautriyumalaaqmatun Christ-mik. ⁶ Savautriñlautağusi ataramik, aasriñ quyalitñinñiaqasri qauklipsi takkuatniñhiñaq, aglaan savaktinñisun Christ-ñum savaaqagitchi pisulhanik Agaayyutim piyumalaağlusri. ⁷ Tarraasriñ savagitchi savaaqsi quviag-ilugu, savautripmatun Ataniğmun, iñuñnik savautriñgitmatun. ⁸ İlisimatqugipsi kisupayaam akilñusriaqagnañhanik atisriñlugu Ataniğmiñ savaallautağmigon, savaktaagruugaluññağmi unniñ qaukliugaluññağmi. ⁹ Qaukliurusii, taatnatuntuuq irrutisigin savaktisri atisilugich. Aniqsraaqtusruñaqnağich, ilisimalugu Ataniqalıqsiptuuq qılanmi akilñisuiñiaqtuaq atunim.

Anuyautnaña Agaayyutim

¹⁰ Aqulliqsaami, sayaqagitchi ukpiqsriñipsigun Agaayyutmik suli tunñasrimañipsigun sanñianun. ¹¹ Atilugu iluqaan anuyautnaña Agaayyutim, makitalguyumuusriñi qayuktitağlugich pisaas-rugmigañtai tuunğaum. ¹² Anuyangitchivut iñuich timiqaqtuat, aglaan anuyaktugut akilñilıqğugich sanñiñiğlu pigiñilıqğum atanguruatlu pigiñtchuat añalatchiruat iñuñnik marrumani nunami, suli akilñilıqğugich irrusriqğuiñlu silami. ¹³ Tarraasriñ atuqsıñ anuyautnaq Agaayyutim qaisimaakkaña. Pigiñtchuam uvlua tikitpan makitalguyumuusriñi sayaktulusri. Aasriñ anuyaguğupsi makitas-rugaagısirusri. ¹⁴ Makitatitchi itqanaiyağusri. Tapsiuraagıksıñlusi ilumutuuruamik, satqagutilusriñlu

nalaun̄jaraaḡimik. ¹⁵ Kamiktummaaḡiksuatun
 il̄lusri quliaqtuaḡilugu tusraayugaallautana
 qiñuiññaqautriḡhum. ¹⁶ Ataramik atuqsiun̄
 samḡuana ukpiqsriḡhum qamititchitlaruaq
 ikualaruanik qaḡruiñik pigiitchuam. ¹⁷ Atilugu
 nasrautaa anniqsuḡiam, suli tigulugu
 Agaayyutim uqaḡha aatchuutaa Irrutchim,
 atriqaqtuaq savikpaktun an̄uyalipsitñi.
¹⁸ Iluqaisa tamatkua atilugich in̄iqsruiḡipayaapsitñi
 ikayuutaagun Ipqitchuam Irrutchim. Qaunag-
 ituiññaḡsri qapiqtasun̄aqasri in̄iqsruiḡipsigun
 ukpiqsriuanik nanipayaaq. ¹⁹ Uvvasuli
 agaayutiluna Agaayyutmun aatchuquluna
 uqaqsramnik quliaqtuaqulun̄alu kan̄iqsiññaqtillugu
 nalunaqtuan̄anik tusraayugaaḡiksuam
 taluqsrautailaakun. ²⁰ Uqqiraqtigigaana
 Agaayyutim isiqtaun̄ñaḡmaun̄niñ. Agaayutitchi
 quliaqtuaquluna tusraayugaaḡiksuamik
 taluqsrautailaakun uqaḡiksrap̄tun.

Paḡlasuiqsaaḡutit

²¹ Aglaan il̄isimatqupmigipsi qanuḡitilaamnik.
 Tychicus-ḡum piqpagikkaqput aniqatvut
 tuniqsimapluni savautriruaq Ataniḡmun
 uqautiniagaasri supayaanik uvapkun.
²² Pisigiplugu taamna tuyuḡigiga ilipsitñun
 il̄isimatquplusri qanuḡitilaaptiknik, suli ilaanun
 pitchuksaaqplusri.

²³ Agaayyutimtuq Aapauruam suli Atan̄ḡuruam
 Jesus Christ qiñuiññaqaqtillisi piqpak̄kutiqaqtillus-
 riḡu avatmun ukpiqsriḡlikun. ²⁴ Uvvatuq Agaayyu-
 tim il̄uaqqutrisaa illi iluqan̄itñun piqpak̄sriruanun

Atannaptiknik Jesus Christ-mik tuniqsimarua-
nunlu isruanunaglaan. Taatnatuq.

